

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΑΝΑΠΤΗΡΩΤΗΣ ΥΠΟΥΡΓΟΣ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ I

ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ

Π.Δ.

Αθήνα, 7 Σεπτεμβρίου 1988
Αριθμός Αν. Υπ. 354

Αγκυραί· Γιώργο,

Καθώς η Ελληνική Προεδρία στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα έχει ήδη αρχίσει την προετοιμασία του Συμβουλίου Σύνδεσης ΕΟΚ - Κύπρου, κρίνω σκόπιμο να σου γράψω για το θέμα της ενδεχόμενης αίτησης για την πλήρη ένταξη της μεγαλονήσου στην Κοινότητα. Η ευνοϊκή κατάληξη της διαπραγμάτευσης για την τελωνειακή ένωση της Κύπρου με την Κοινότητα, που υπήρξε το αποτέλεσμα κοινής μας προσπάθειας και συντονισμού της πολιτικής μας, συνιστά ένα σημαντικό πολιτικό άνοιγμα της Κύπρου προς τον ευρωπαϊκό χώρο που φυσιολογικά θα πρέπει να έχει ως συνέχειά την πλήρη ένταξη της Κύπρου στην Κοινότητα, σε χρόνο που μένει να καθορισθεί.

Τα πλεονεκτήματα της ένταξης της Κύπρου στην Κοινότητα είναι λίγο-πολύ αυτονόητα. Η ενσωμάτωση της Κύπρου στο κοινοτικό οικοδόμημα προσφέρει μιά πολιτική εγγύηση για την ανεξαρτησία, κυριαρχία και ενδυνάμωση του ρόλου της Κύπρου στο διεθνές σύστημα. Παράλληλα, εξασφαλίζει την αποτελεσματική εφαρμογή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των βασικών ελευθεριών, οι οποίες αποτελούν θεμελιώδεις αρχές του κοινοτικού πλέγματος δικαίου. Με την έννοια αυτή, η ένταξη της Κύπρου στην Κοινότητα μπορεί να αποτελέσει μέρος της συνολικότερης διευθέτησης του κυπριακού προβλήματος. Εξάλλου, η ένταξη προσφέρει μιά δυναμική προοπτική στην κυπριακή οικονομία σε μιά περίοδο σημαντικών ανακατατάξεων στο κοινοτικό και διεθνές οικονομικό σύστημα.

Κύριο Γεώργιο Ιακώβου
Υπουργό Εξωτερικών της Κυπριακής
Δημοκρατίας

. / . .

383

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΑΝΑΠΤΑΗΡΩΤΗΣ ΥΠΟΥΡΓΟΣ

Η ένταξη βεβαίως της Κύπρου δεν μπορεί για λόγους κοινοτικής διαπραγμάτευσης και διαδικασιών να υλοποιηθεί άμεσα. Ωστόσο μπορεί και πρέπει, κατά την αίτηση μου, η αίτηση για την πλήρη ένταξη της Κύπρου να γίνει τώρα, κατά τη διάρκεια της Ελληνικής Προεδρίας για τους ακόλουθους λόγους :

1. Η Ελληνική Προεδρία έχει την διαδικαστική ευχέρεια να παραπέμψει την αίτηση για γνωμοδότηση στην Επιτροπή κατά το πρότυπο άλλων αιτήσεων και σε εφαρμογή σχετικών ρυθμίσεων της Συνθήκης ΕΟΚ. Αντίθετα, είναι πιθανόν ότι μελλοντικές προεδρίες θα προσπαθήσουν να παγώσουν μία ενδεχόμενη αίτηση.

2. Η ύπαρχη της αίτησης στο κοινοτικό τραπέζι προσφέρει συγκεκριμένα διαπραγματευτικά πλεονεκτήματα στην Κύπρο στο πλαίσιο του διακοινοτικού διαλόγου, σ' ό,τι αφορά τον συσχετισμό δυνάμεων με την Τουρκία. Η παρουσία της Ελλάδας στην Κοινότητα δίνει την δυνατότητα να διασυνδεθεί η κυπριακή αίτηση με άλλες αιτήσεις ή θέματα, άν κριθεί σκόπιμο.

Βεβαίως, όταν πρέπει να επισημανθεί ότι η αίτηση θα ακολουθήσει την διαπραγματευτική της πορεία, ανεξάρτητα από την έκβαση των προσπαθειών για την επίλυση του κυπριακού προβλήματος.

Οσον αφορά τις χώρες μέλη της Κοινότητας είναι φυσικό οι περισσότερες από αυτές να μην επιθυμούν και συνεπώς να μην ενθαρρύνουν την υποβολή της αίτησης, γιατί αυτή είναι η στάση που γενικά προβάλλεται προς όλες τις κατευθύνσεις, ενώ στην πράξη διάφορες χώρες μέλη πρακτορεύουν τις προοπτικές διεύρυνσης για τις οποίες έχουν ειδικό ενδιαφέρον (Ιταλία της Μάλτας, Δανία της Νορβηγίας, Γερμανία της Αυστρίας).

Ειδικότερα, όλες σχεδόν οι χώρες δεν θα ήθελαν να εμπλακούν στο κυπριακό πρόβλημα και να υποχρεωθούν να αντιμετω-

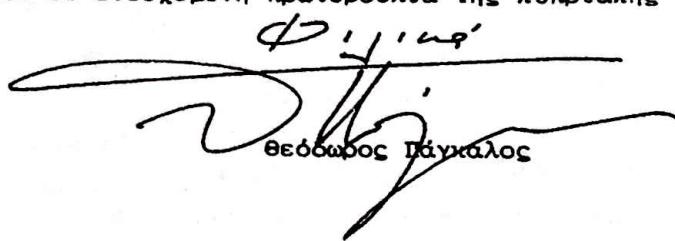
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ
 ΑΝΑΠΤΗΡΩΤΗΣ ΥΠΟΥΡΓΟΣ

πίσουν την υφιστάμενη πραγματικότητα. Άλλα ακριβώς όμως αυτή η τοποθέτησή τους καθιστά επιτακτική την άμεση υποβολή της αίτησης, χωρίς προηγούμενες συνεννοήσεις μαζί τους.

Με αυτήν την έννοια θεωρώ ότι οι οποιεσδήποτε επαφές σας με ευρωπαϊκές πρωτεύουσες σε οποιοδήποτε επίπεδο και ιδίως σε εκείνο του Προέδρου Βασιλείου πρέπει να πέριοριζονται στην γενική υπογράμμιση της ευρωπαϊκής προοπτικής της Κύπρου, χωρίς να αποσαφηνίζονται οι προθέσεις σας για μία άμεση ή απότερη αίτηση ένταξης. Με κανένα τρόπο δεν υποχρεώνεσθε να ενημερώσετε ή να ζητήσετε προκαταβολικά την γνώμη οιουδήποτε για μία τέτοια κίνηση.

Αν βραδύνει η κατάθεση της αίτησης είναι ενδεχόμενο διάφορες χώρες μέλη να επιχειρήσουν μελλοντικά να κρίνουν την αίτηση σε σχέση με την πρόσδοτο των διακοινοτικών συνομιλιών, χρησιμοποιώντας την ως ένα πρόσθετο μέσο πίεσης.

Βεβαίως, σε κάθε περίπτωση η απόφαση για την υποβολή ή μη της αίτησης ανήκει στην κυπριακή κυβέρνηση. Θεώρησα ωστόσο χρέος μου να σου εκθέσω τις απόψεις μου πάνω στο θέμα και να σε διαβεβαιώσω ότι η ελληνική κυβέρνηση είναι πάντοτε πρόθυμη και διατεθειμένη να βοηθήσει σε ενδεχόμενη πρωτοβουλία της κυπριακής πλευράς.

 Θεόδωρος Πάγκαλος

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ
ΠΟΥ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΘΗΚΕ ΤΗΝ ΤΕΤΑΡΤΗ, 4 ΙΟΥΛΙΟΥ 1990,
ΚΑΙ ΉΡΑ 9.30 Π.Μ., ΣΤΟ ΠΡΟΕΔΡΙΚΟ ΜΕΓΑΡΟ

Ο κ. Πρόεδρος: "Γνωρίζετε ότι η δική μου θέση ήταν πάντοτε υπέρ της υποβολής αίτησης για ένταξη στην ΕΟΚ, αλλά, μετά την εκλογή μου, για πρώτη φορά θέμα αίτησης της Κύπρου για ένταξη, τέθηκε από τον Έλληνα Πρέσβη στην Κύπρο κ. Στοφορόπουλο, πριν καλά αναλάβει η Ελλάδα την προεδρία της ΕΟΚ. Ο κ. Στοφορόπουλος μου είπε ιδιαιτέρως ότι θα έπρεπε να υποβάλουμε αίτηση κατά τη διάρκεια της Ελληνικής προεδρίας λόγω του ότι μόνο η Ελλάδα μπορούσε να προωθήσει στην Επιτροπή της ΕΟΚ τυχόν αίτηση της Κύπρου. Η κατάσταση τότε διαγραφόταν ως ακολούθως: Μόλις είχαμε υπογράψει την τελωνειακή ένωση - υπάρχουν απόψεις ότι δεν έπρεπε να υπογράψουμε την τελωνειακή ένωση, αλλά να είχαμε υποβάλει αίτηση - μας συμβούλευε ο κ. Στοφορόπουλος να υποβάλουμε αίτηση, ένα χρόνο μετά που είχε υπογραφεί η τελωνειακή ένωση. Θα ήταν πολύ νωρίς να πούμε στην Ευρώπη ότι ένα χρόνο μετά την υπογραφή της τελωνειακής ένωσης και μάλιστα μια τελωνειακή ένωση διαρκείας μέχρι το 2003 υποβάλλουμε αίτηση για ένταξη στην ΕΟΚ. Επειδή δε τέθηκε το θέμα της πιθανότητας να μη μπορούμε να υποβάλλουμε αίτηση με άλλη προεδρία στην ΕΟΚ, θεώρησα καθήκον μου να ερευνήσω το θέμα σε βάθος. Είχα μια σειρά επαφών με διάφορες χώρες - και με τις χώρες της ΕΟΚ και με τη Γραμματεία της - και εκεί ξεκαθάρισε το ζήτημα ως εξής: Πρώτα απ' όλα, από μέρους της Επιτροπής της ΕΟΚ μας έγινε πολύ καθαρό ότι η Κύπρος, ως μέλος του Συμβουλίου της Ευρώπης και έχοντας υπογράψει και συμφωνία τελωνειακής σύνδεσης κ.λπ., δικαιούται να υποβάλει αίτηση κάτω από οποιαδήποτε Προεδρία της ΕΟΚ και κανείς δεν μπορεί να τη σταματήσει. Έχει ασφαλώς την υποχρέωση να υποβάλει την αίτηση στην Επιτροπή για εξέταση. Εκτός αυτού, όμως, η ΕΟΚ τότε, δεν ήταν έτοιμη να δεχτεί οποιαδήποτε αίτηση από οποιονδήποτε. Και είναι χαρακτηριστικό ότι, όταν τον Αύγουστο του 1988 συνάντησα για πρώτη φορά τον κ. Γκένσερ, πριν αναφέρω οι διήποτε, εκείνος μου σύστησε να μην υποβάλουμε αίτηση για ένταξη στην ΕΟΚ, διότι θα τους ενοχλήσει και θα είναι σε βάρος μας. Και αυτή η σύσταση επαναλήφθηκε τότε από όλους τους άλλους ηγέτες, Μιττεράν, Θάτσερ κ.λπ. Το συζήτησα με τον τότε Πρωθυπουργό της Ελλάδας κ. Παπανδρέου και τον Υπουργό Εξωτερικών κ. Παπούλια, μελετήσαμε όλα τα σχετικά σημεία και συμφωνήσαμε ότι θα ήταν λάθος να υποβληθεί η αίτηση, λαμβάνοντας υπόψη τις θέσεις της ΕΟΚ και για δύο άλλους λόγους:

Πρώτο, διότι δεν ήταν ωραίο να φαίνεται ότι μόνο η Ελλάδα υποστηρίζει την Κύπρο και, δεύτερο, εκκρεμούσε τότε η απάντηση της Επιτροπής στην Τουρκία. Αν υποβάλλαμε τότε την αίτηση μας, θα την συνέδεαν με την

δηλώσουμε δημόσια ότι κάνουμε αίτηση, αλλά να μη την υποβάλουμε και να αναμένουμε όταν θα είμαστε σε θέση να συζητήσουμε. Είπα ότι αυτό δεν είχε νόημα, διότι είναι σαν να λέμε ότι υποβάλλουμε την αίτηση μας αλλά δεν βιαζόμαστε, οπότε εκείνος είπε ότι έχουμε δίκιο. Μετά έκαμε δηλώσεις στην Τηλεόραση, τις οποίες εγώ πληροφορήθηκα όταν επέστρεψα στην Κύπρο. Εκ των υστέρων δε έμαθα ότι αυτό που μου υπέδειξε ο Δανός ήταν υποβολιμαίο από την Αγγλία, η οποία, βασικά, ήταν ενάντια στην άποψη να υποβάλουμε αίτηση, δίχως όμως να φέρει το πράγμα σε πιο ψηλό επίπεδο."

"Είχα συζητήσει με την κυρία Θάτσερ το θέμα στην αρχή και της είχα πει ότι εμείς ξέρουμε ότι δεν τίθεται θέμα όμεσης ένταξης μας στην ΕΟΚ, αλλά δεν θέλουμε να μας λέγετε να λύσουμε πρώτα το Κυπριακό και μετά να γίνουμε μέλος. Θέλουμε η ένταξη να είναι η λύση, διότι εξασφαλίζει ανθρώπινα δικαιώματα κ.λπ. Και πάνω σ' αυτό της είπα ότι ο μόνος που μπορεί να μας πει ότι μπορούμε να γίνουμε μέλος είναι η Επιτροπή της ΕΟΚ. Η Θάτσερ είχε απαντήσει τότε ότι είχα δίκιο, 'είναι καλή ιδέα αυτή', αλλά ένας λόγος για τον οποίο δεν ήθελα σε καμία περίπτωση να κάνω δημόσιες δηλώσεις για αυτό το θέμα -και προσπάθησα να το κρατήσω όσο μπορούσα μυστικό- ήταν διότι φοβόμουνα την περίπτωση κατά την οποία θα λέγαμε επισήμως ότι κάνουμε αίτηση σε κάποιο συγκεκριμένο χρόνο, και θα δίναμε την ευκαιρία στην Τουρκία να προβεί σε διάφορες κινητοποιήσεις και ίσως να γίνονται ρηματικές επίσημες παραστάσεις προς την Κύπρο. Και, επειδή δεν θεωρώ ότι είμαστε υπερδύναμη, δεν ήθελα να βρεθώ στη θέση να αναγκαστώ να απορρίψω τυχόν επίσημη υπόδειξη που θα μας έστελλε ο Γενικός Γραμματέας ή η Θάτσερ. Μπορεί να το πούμε αυτό, αλλά δεν νομίζω ότι μια μικρή χώρα όπως η Κύπρος έχει τήν πολυτέλεια να το κάνει εύκολα και καλύτερα είναι να το αποφεύγει. Και για αυτό θα ήθελα να φέρουμε όλους προ τετελεσμένου γεγονότος."

Στη συνέχεια, ο κ. Πρόεδρος εξήγησε γιατί επιλέγηκε η 4η Ιουλίου για την υποβολή της αίτησης για ένταξη στην ΕΟΚ: "Πρώτα απ' όλα ήταν γιατί η Μάλτα, με την οποία βρισκόμασταν σε συνεχή επαφή, μας ανακοίνωσε φιλικά ότι, ενώ σκόπευε να υποβάλει αίτηση τον ερχόμενο Νιόβρη ή Σεπτέμβρη, θα την κάνει στις 16 τρέχοντος μηνός. Αυτόματα τότε, εμείς έπρεπε να υποβάλλουμε αίτηση πριν τις 16 ή στις 16, μια που είμαστε χώρα που προηγούμεθα της Μάλτας όσον αφορά τις σχέσεις με την ΕΟΚ. Σήμερα η μέρα ταίριαζε με την έννοια επίσης του ότι είναι η μόνη μέρα μέχρι τις 16 -

μεταφέρει τις γνώμες των Τούρκων, διότι ποιο διάλογο θα έβλαπτε, αφού πριν ένα μήνα ο διάλογος είχε ήδη αποτύχει και η Τουρκία είχε βάλει όρους, τους οποίους όλοι απορρίπτουν; Αν η Τουρκία πραγματικά ήθελε λύση, θα το έκαμνε. Άρα, δεν είναι η αίτηση για ένταξη που θα βλάψει το διάλογο, αλλά η διάθεση της Τουρκίας. Αντιθέτως, είπα, εάν γίνει δεκτή η αίτηση μας, με την έννοια ότι θα μελετηθεί, θα ενισχυθεί μ' αυτό τον τρόπο η κρατική μας οντότητα, - και αυτό είναι απάντηση στο γράμμα του Ντενκτάς, φωτοτυπία του οποίου σας διένειμα, στο οποίο αγωνίζεται να μη γίνει δεκτή η αίτηση μας για αυτόν ακριβώς το λόγο- και τότε, με αυτό τον τρόπο, θα βοηθήσουν στο να υπάρξει διάλογος. Επίσης ανέφερα στο Γενικό Γραμματέα και το παράδειγμα της περσινής απειλής του Ντενκτάς ότι, αν εκλεγεί Κύπριος δικαστής στο Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, θα διακόψει το διάλογο. Εκλέγηκε Κύπριος δικαστής και μετά από ένα μήνα ο Ντενκτάς ήλθε στις συνομιλίες της Νέας Υόρκης ως εάν να μη συνέβη αυτό για το οποίο απειλούσε. Αν η Τουρκία έχει τη θέληση να κάνει διάλογο, θα το κάνει, και δεν αλλάζει τίποτε με την αίτηση μας, η οποία θα συζητηθεί μετά από μερικά χρόνια. Αυτό το επιχείρημα έπεισε το Ντελόρ, ζήτησε και τη γνώμη του Ματούτες, και μας είπε καθαρά ότι κάθε χώρα μέλος της Ευρώπης δικαιούται να υποβάλει αίτηση, δηλαδή, ουσιαστικά μας έδωσε το 'πράσινο φως'. Στο μεταξύ, συζήτησα το θέμα και με το Βέλγιο, το οποίο συμφώνησε. Ήλθα εδώ και είχα συνάντηση με τον Ιταλό Πρωθυπουργό κ. Αντρεόττι, ο οποίος βρισκόταν στην Κύπρο για τη Διακοινοβουλευτική Ένωση. Αφού συζητήσαμε γενικά το Κυπριακό, του ανέφερα το θέμα της υποβολής αίτησης για ένταξη στην ΕΟΚ. Συμφώνησε ότι πρέπει να κάνουμε αίτηση και, τέλος, ζήτησα τη γνώμη του, με το κύρος που έχει στην Ευρώπη, κατά πόσο ήταν ορθό να υποβάλουμε αίτηση τότε, επί Ιρλανδικής προεδρίας, ή να αναμένουμε την Ιταλική προεδρία. Η απάντηση του κ. Αντρεόττι ήταν 'σε καμία περίπτωση επί Ιρλανδικής προεδρίας', αλλά επί δικής τους προεδρίας. Απ' αυτό, έβγαινε το συμπέρασμα ότι ίσως να έπρεπε να μην υποβάλλαμε τότε την αίτηση μας. Σε συνέχεια είχαμε επαφές και εξηγήσαμε τις θέσεις μας και στους Ισπανούς και στους Ιρλανδούς, οι οποίοι συμφώνησαν, στο Γερμανό Υφυπουργό Εξωτερικών, ο οποίος ήλθε στην Κύπρο και στις χώρες όπου μετέβηκα, (Πορτογαλλία, Ολλανδία, Δανία). Η μόνη χώρα, η οποία έδειξε κάποια συγκράτηση, ήταν η Δανία, της οποίας ο Υπουργός Εξωτερικών μου είπε ότι δεν υπήρχε λόγος να υποβάλουμε τώρα αίτηση που θα εξεταστεί το 1992 π.χ. και μου υπέδειξε να κάνουμε αίτηση, αλλά χωρίς να κάνουμε. Τον ρώτησα τι εννοούσε με αυτό το τελευταίο και εκείνος εξήγησε ότι θα μπορούσαμε να

πρέπει να προχωρήσει με το Κυπριακό. Και πάνω σ' αυτό θέλω να τονίσω ένα πράγμα και θα πρέπει να το έχουμε υπόψη μας κατά τις επαφές μας: Δεν αρέσει στην ΕΟΚ να ταυτίζουμε καθ'¹ οποιονδήποτε τρόπο την αίτηση μας για ένταξη με τη λύση του Κυπριακού. Μπορεί εμείς να δίνουμε τη δική μας ερμηνεία ότι αυτό θα μας βοηθήσει, αυτό είναι άλλο, η ΕΟΚ δύναται δεν θέλει επίσημα να λέμε ότι κάναμε αίτηση για να μας λύσουν το Κυπριακό. Διότι δεν το βλέπουν έτσι. Η ΕΟΚ είναι ένας Οργανισμός και αν θα λυθεί το Κυπριακό, αν κάθε χώρα δείξει ενδιαφέρον, είναι ένα πράγμα, ενώ η αίτηση είναι άλλο. Αυτή είναι η τακτική και η θέση τους. Στις ιδιαίτερες συζητήσεις μας με τον κ. Μιττεράν εξήγησα ότι δεν υπάρχει κανένα κακό στην υποβολή της αίτησης μας, όσον αφορά δε τις απειλές των Τούρκων, είναι χωρίς αντίκρισμα. Διότι, αν πράγματι, θέλουν να λύσουν το Κυπριακό, έχουν κάθε ευκαιρία, όταν θα πηγαίναμε στη Νέα Υόρκη, να έδειχναν την ανάλογη καλή διάθεση. Και ο Μιττεράν, για πρώτη φορά, άλλαξε γραπτώς και είπε ότι υπ' αυτούς τους όρους θα ήταν δυνατό να γίνει αποδεκτή η ιδέα της υποβολής της αίτησης. Σε συνέχεια, μετά από τρεις μέρες, στο Νταβός είχα συζήτηση μιας ώρας με τον Επίτροπο για εξωτερικές υποθέσεις της ΕΟΚ, στον οποίο εξήγησα αυτή τη φιλοσοφία μας. Προσπάθησε να με πείσει περί του αντιθέτου. Του εξηγήσαμε όλα τα επιχειρήματα ότι η Κύπρος γνωρίζει τα προβλήματα της ΕΟΚ, έχει κατανόηση, δεν βιάζεται, αλλά, από την άλλη, θέλει να νοιάθει ότι, όταν η ΕΟΚ αρχίσει να συζητεί την επέκταση της θα περιλάβει και την Κύπρο στη συζήτηση αυτή. Και αυτός το δέχτηκε θετικά και από τότε άρχισε η αλλαγή στην Επιτροπή, η οποία συνεχίστηκε με συζήτηση μας εδώ με τον Επίτροπο της ΕΟΚ για Μεσογειακές Υποθέσεις κ. Ματούτες, κατά την οποία του εξηγήσαμε την όλη θέση μας και την οποία δέχτηκε. Σε συνέχεια, η κρίσιμη συνάντηση ήταν εκείνη με τον Πρόεδρο της Εκτελεστικής Επιτροπής της ΕΟΚ κ. Ντελόρ το Μάϊο του 1990.

Κατά τη συνάντηση μας αυτή κάναμε πλήρη ανασκόπηση της πορείας της ΕΟΚ και του είπα ότι συμφωνώ απόλυτα με τις θέσεις του ότι πρέπει να ενισχυθεί εσωτερικά η ΕΟΚ κ.λπ. και ότι εμείς πάντοτε θα στηρίζουμε και θα συμφωνούμε με την πολιτική, την οποία ακολουθεί η Επιτροπή πάνω σ' αυτό το ζήτημα. Κατόπιν συζητήσαμε το θέμα της αίτησης μας για ένταξη, οπότε ο κ. Ντελόρ μου είπε ότι, πρόσφατα, όταν ο Γενικός Γραμματέας βρισκόταν στις Βρυξέλλες, του είχε πει ότι η υποβολή αίτησης της Κύπρου θα έβλαπτε το διάλογο. Του απάντησα ότι αυτή η θέση δεν είναι, κατά τη γνώμη μου, η πραγματική άποψη του Γενικού Γραμματέα. Απλώς έκαμνε το καθήκον του να

Τουρκική αίτηση και μ' αυτό τον τρόπο θα δημιουργούσαμε την προϋπόθεση να μας λεχθεί ότι, εφόσον απαντήσαμε στους Τούρκους αρνητικά, με τον ίδιο τρόπο θα απαντήσουμε και σε σας. Θα εξέταζαν δηλαδή το θέμα μας όταν θα επανεξέταζαν το αίτημα της Τουρκίας, πράγμα που θα ήταν σε βάρος μας. 'Επρεπε, δηλαδή, σίγουρα να υπάρξει μια απόσταση και διαφοροποίηση της Τουρκικής αίτησης από τη δική μας. Αυτή ήταν η θέση, λοιπόν, και μείναμε έτσι για το υπόλοιπο του 1988 και τις αρχές του 1989. Η δεύτερη φάση στο όλο θέμα διαμορφώθηκε μετά που υπέβαλε η Αυστρία την αίτηση της, πράγμα που άνοιξε το δρόμο στο να υποβληθούν νέες αιτήσεις. Άργότερα δε, μετά από μερικούς μήνες, απάντησαν στην Τουρκία. Πριν απαντήσουν στην Τουρκία, επαναλαμβάνω ότι ήταν λάθος να υποβάλουμε δική μας αίτηση για να μη τη συνδέσουν με της Τουρκίας. Άλλα, εκτός αυτού, όλοι μας έλεγαν - και σ' ίδιος ο Γενικός Γραμματέας το είχε συστήσει πολύ έντονα - ότι, αν υποβάλλαμε αίτηση ενώ διεξαγόταν διάλογος ή προσπάθεια για συνέχιση του διαλόγου και προετοιμασία της συνάντησης της Νέας Υόρκης, θα το χρησιμοποιούσε ο Ντενκτάς ως αφορμή για να αποχωρήσει από το διάλογο, όπως και το απειλεί. Σε τέτοια περίπτωση, δεν θα φαινόταν ότι η ευθύνη για τη διακοπή του διαλόγου βαρύνει την Τουρκία και την Τουρκική πλευρά και θα 'θόλωνε τα νερά' και θα δημιουργούσε ένα κλίμα που δεν θα μας εξυπηρετούσε. Και μ' αυτή τη σκέψη και κατόπιν ανταλλαγής απόψεων με την Ελληνική Κυβέρνηση αποφασίσαμε ότι δεν είναι σωστό να κάνουμε τίποτε πριν ολοκληρωθεί και η πρόσφατη συνάντηση της Νέας Υόρκης, η οποία πραγματοποιήθηκε φέτος το Φεβράρη. Γι αυτό και δεν τέθηκε θέμα υποβολής αίτησης το περασμένο Φθινόπωρο. Αυτή ήταν και η θέση της Γαλλίας, η οποία είχε πέρσι την προεδρία της ΕΟΚ, και θα ήταν τραγικό λάθος να το κάναμε παρά τη θέληση τους. Με το νέο χρόνο και με την προοπτική ότι ο διάλογος θα αποτύχει -όπως φαινόταν- άρχισα την προετοιμασία για την υποβολή της αίτησης. Και η πρώτη επαφή που είχα προς αυτή την κατεύθυνση ήταν φέτος το Γενάρη, όταν πήγα στο Παρίσι και είχα συζήτηση με τον Πρόεδρο Μιττεράν. Αφού του εξήγησα την κατάσταση γύρω από το Κυπριακό και συμφώνησε ότι η Τουρκία δεν θέλει λύση, είπα πολύ καθαρά ότι η Γαλλία, υπ' αυτούς τους όρους θα ήταν καλό να αναθεωρήσει τη θέση της για τη δυνατότητα υποβολής αίτησης. Μια που η Κύπρος δεν θα μπορούσε να γίνει μέλος της ΕΟΚ στο άμεσο μέλλον - εφόσον η ΕΟΚ λέει ότι δεν θα δεχτεί κανένα κράτος για τα επόμενα χρόνια - να δοθεί το μήνυμα ότι η ΕΟΚ μας λαμβάνει υπόψη, είναι έτοιμη να μελετήσει την αίτηση μας όταν φτάσει ο χρόνος και μ' αυτό τον τρόπο να δώσει ένα έμμεσο μήνυμα στην Τουρκία ότι

Περιγραφή των γεγονότων στο βιβλίο μου «Κύπρος – Ευρωπαϊκή Ένωση»

3. ΕΠΑΝΕΝΑΡΞΗ ΤΩΝ ΔΙΑΚΟΙΝΟΤΙΚΩΝ ΣΥΝΟΜΙΛΙΩΝ ΚΑΙ ΤΟ ΘΕΜΑ ΥΠΟΒΟΛΗΣ ΑΙΤΗΣΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ

Η μεγαλύτερη πρόκληση που είχε να αντιμετωπίσει η νέα κυβέρνηση ήταν η εικόνα που είχε δημιουργηθεί διεθνώς λόγω της απόρριψης από τον Πρόεδρο Κυπριανού των προτάσεων του γενικού γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών κ. Κουεγιάρ. Έπρεπε να επιδιωχθεί η επανέναρξη των συνομιλιών το συντομότερο δυνατό, με στόχο την προσπάθεια εξεύρεσης λύσης και την αλλογή της εικόνας της Κύπρου. Το νέο κλίμα που είχε δημιουργηθεί στις ελληνοτουρκικές σχέσεις μετά τη συνάντηση Παπανδρέου – Οζάλ στο Νταρός, το Φεβρουάριο του 1988, συνέτεινε προς αυτό το στόχο, τον οποίο υποστήριξε ένθερμα η ελληνική κυβέρνηση. Έτσι, άρχισαν αμέσως επαφές με τα Ηνωμένα Έθνη, τις ΗΠΑ, την Αγγλία, τη Γερμανία κ.ά. με θετικά αποτελέσματα. Η προσπάθεια έφερε αποτελέσματα και τον Αύγουστο, στη συνάντηση Βασιλείου – Ντενκτάς, υπό την αιγίδα του γενικού γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών, κ. Κουεγιάρ, συμφωνήθηκε η επανέναρξη των συνομιλιών με συντονιστή τον εκπρόσωπο του γενικού γραμματέα.

Σχεδόν ταυτόχρονα με την έναρξη των ενδοκυπριακών συνομιλιών, το Σεπτέμβριο του 1988, ο τότε υφυπουργός Εξωτερικών της Ελλάδας κ. Θεόδωρος Πάγκαλος έστειλε επιστολή στον υπουργό Εξωτερικών της Κύπρου κ. Γιώργο Ιακώβου (βλέπε Προσάρτημα 1), προτείνοντάς του η Κύπρος να υποβάλει αίτηση ένταξης στην ΕΟΚ κατά τη διάρκεια της Ελληνικής Προεδρίας, παρόλο που διάφορες χώρες-μέλη δεν ενθάρρυναν την υποβολή αίτησης σε εκείνο το στάδιο και δεν υπήρχε άμεση προοπτική ένταξης. Ήδη, πριν από λίγο καιρό, ο πρέσβης της Ελλάδας στην Κύπρο κ. Στοφορόπουλος είχε ισχεί αυτό το θέμα, αναφέροντας συσιαστικά τα ίδια επιχειρήματα, τα οποία αργότερα παρουσίασε ο κ. Πάγκαλος στην επιστολή του.

Τα επιχειρήματα σε σχέση με την υποβολή αίτησης κατά τη διάρκεια της Ελληνικής Προεδρίας ήταν τα εξής:

1. Η Κύπρος έπρεπε να υποβάλει τότε αίτηση για να επωφεληθεί της διαδικαστικής ευχέρειας της Ελλαδικής Προεδρίας να παραπέμψει την αίτηση για γνωμοδότηση. Αντίθετα, υπήρχε η πιθανότητα οι μελλοντικές προεδρίες να προσπαθούσαν να παγώσουν μια ενδεχόμενη αίτηση.

Αυτή η θέση δεν ανταποκρινόταν καθόλου στην πραγματικότητα. Η Κύπρος ήταν μέλος του Συμβουλίου της Ευρώπης, δημοκρατική χώρα, είχε Συμφωνία Τελωνειακής Ένωσης με την ΕΟΚ και οποτεδήποτε υπέβαλλε αίτηση ένταξης, η χώρα που θα προήδρευε της ΕΟΚ τότε θα ήταν υποχρεωμένη να προωθήσει την αίτηση της Κύπρου στην Επιτροπή για να τη μελετήσει. Σε καμία περίπτωση δεν μπορούσε να τύχει η αίτηση της Κύπρου της ίδιας μεταχείρισης όπως, π.χ., η αίτηση του Μαρόκου το 1986, λόγω του ότι το Μαρόκο δεν είναι ευρωπαϊκή χώρα.

2. Ο κ. Πάγκαλος είπε ότι «η ύπαρξη της αίτησης στο κοινοτικό τραπέζι προσφέρει συγκεκριμένα διαπραγματευτικά πλεονεκτήματα στην Κύπρο,

στα πλαίσια του διακοινοτικού διαλόγου σε ό,τι αφορά το συσχετισμό δυνάμεων με την Τουρκία».

Όύτε αυτό το επιχείρημα ανταποκρινόταν στην πραγματικότητα.. Το πιο πιθανό σε περίπτωση υποβολής αίτησης της Κύπρου τότε, μόλις άρχιζαν οι συνομιλίες, θα ήταν να εκμεταλλευτεί το γεγονός ο Ντενκτάς και να αποχωρήσει από τις συνομιλίες, τονίζοντας ότι δεν είμαστε σοβαροί όταν λέμε ότι επιθυμούμε λύση του Κυπριακού, εφόσον κάνουμε μονομερείς κινήσεις, χωρίς να λαμβάνουμε υπόψη μας την άποψη της τουρκοκυπριακής κοινότητας. Μια τέτοια κίνηση του κ. Ντενκτάς την περίοδο εκείνη θα έβρισκε ανταπόκριση τόσο στα Ηνωμένα Έθνη όσο και στις άλλες μεγάλες χώρες και θα έφερνε την Κυπριακή Δημοκρατία σε πολύ δύσκολη θέση.

Δεν πρέπει να ξεχνάμε επίσης ότι η ΕΟΚ, πέραν του ότι δεν είχε ενιαία εξωτερική πολιτική, συνειδητά δεν θέλησε ποτέ να αναμειχθεί ενεργά στο Κυπριακό. Περιορίζόταν στην έκφραση της επιθυμίας να λυθεί το Κυπριακό με ειρηνικά μέσα και στην υποστήριξη μίας Κύπρου, μίας χώρας με μία κυριαρχία και μία κυβέρνηση, καθώς επίσης και στην αναγνώριση της κυβέρνησης της Δημοκρατίας. Η πολιτική αυτή τοποθέτηση επιβεβαιώθηκε και μετά την υποβολή της αίτησης, τον Ιούλιο του 1990. Η Κοινότητα συνέχισε να αποφεύγει να αναλαμβάνει την ευθύνη για τις διαπραγματεύσεις σε σχέση με το Κυπριακό, τόσο πριν όσο και μετά την έναρξη των διαπραγματεύσεων ένταξης. Βρισκόταν μεν σε σταθερή και συνεχή επαφή με τα Ηνωμένα Έθνη, αλλά τόνιζε ότι η όλη διαδικασία ενέπιπτε στη δικαιοδοσία των Ηνωμένων Έθνων και όχι της Κοινότητας. Εξάλλου, η πείρα είχε αποδείξει ότι και το προηγούμενο διάστημα η Ευρώπη δεν ενεπλάκη στο Κυπριακό, παρόλο που είχε κάθε ευκαιρία να το κάνει, όπως, π.χ., όταν συζητιόταν η τελωνειακή ένωση. Αντίθετα, θα μπορούσε να προβληθεί το επιχείρημα ότι η ύπαρξη του Κυπριακού ήταν εμπόδιο στην ανάπτυξη των σχέσεων με την Ευρώπη, εξ ου και η σημαντική καθυστέρηση να περάσουμε από το πρώτο στάδιο στο δεύτερο της Συμφωνίας Σύνδεσης, που, αντί για το 1977, έγινε δέκα χρόνια αργότερα. Κατά τον ίδιο τρόπο όμως, μπορεί να αναφερθεί ότι η ΕΟΚ δεν ασχολήθηκε και δεν ασχολείται με το Βορειο-ιρλανδικό, παρόλο που αφορά δύο μέλη της.

Τελειώνει την επιστολή του ο κ. Πάγκαλος τονίζοντας ότι «αν βραδύνει η κατάθεση της αίτησης, είναι ενδεχόμενο διάφορες χώρες-μέλη να επιχειρήσουν μελλοντικά να κρίνουν την αίτηση σε σχέση με την πρόσδοτο των διακοινοτικών συνομιλιών χρησιμοποιώντας την ως ένα πρόσθετο μέσο πίεσης».

Είναι γνωστό ότι η αίτηση δεν υποβλήθηκε το 1988, όπως είχε προτείνει

ο κ. Πάγκαλος, αλλά τον Ιούλιο του 1990. Παρ' όλη αυτή τη διαφορά χρόνου, σε σχέση με την εισήγηση του κ. Πάγκαλου, θα πρέπει να τονιστεί ότι ούτε τότε ούτε αργότερα η Κοινότητα άσκησε οποιαδήποτε μορφή πίεσης όσθν αφορά τις διακοινοτικές συνομιλίες. Εντούτοις, η Κοινότητα παρακολουθούσε πάντοτε την πρόοδο των συνομιλιών και, όπως έχει ήδη αναφερθεί, η πρόοδος των συνομιλιών και η συμπεριφορά της ελληνοκυπριακής πλευράς στις συνομιλίες λαμβάνονταν πάντοτε πολύ σοβαρά υπόψη στη διαμόρφωση της στάσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η ελληνοκυπριακή πλευρά τόνιζε διαρκώς και πρόβαλλε την ανάγκη λύσης μέσα στα πλαίσια των Συμφωνιών Υψηλού Επιπέδου του 1977 και 1979 και το αποδείχνυε αυτό συνεχώς. Η έλλειψη προόδου οφειλόταν αποκλειστικά στην τουρκοκυπριακή και την τουρκική αδιαλλαξία, πράγμα που λαμβανόταν υπόψη σε όλα τα βήματα και τις αποφάσεις της ΕΟΚ.

Η αποστολή της επιστολής Πάγκαλου μπορεί μεν να μην επιτάχυνε την υποβολή αίτησης της Κύπρου, αλλά σίγουρα έδωσε την αφορμή σε μια μερίδια της αντιπολίτευσης, και ιδίως στο Δημοχρατικό Κόμμα, να αρχίσει μια έντονη καμπάνια υπέρ της άμεσης υποβολής αίτησης. Η εκστρατεία αυτή, που στόχο είχε να θίξει την Προεδρία Βασιλείου και να δημιουργήσει ωρίγμα μεταξύ των θέσεων του Προέδρου και του ΑΚΕΛ, που ήταν το κόμμα που τον είχε στηρίξει κατά κύριο λόγο στις εκλογές, δεν επηρέασε την εξέλιξη των γεγονότων, αλλά σίγουρα δημιούργησε σύγχυση σε πολλούς, τόσο στην Κύπρο όσο και στην Ελλάδα.

Αγνοείται πλήρως το γεγονός ότι η κυβέρνηση Κυπριανού τον Οκτώβριο του 1987 υπέγραψε με επισημότητα τη Συμφωνία Τελωνειακής Ένωσης. Όπως έχουμε ήδη αναφέρει, η συμφωνία τέθηκε σε εφαρμογή την 1η Ιανουαρίου 1988 και προέβλεπε δύο φάσεις: η πρώτη διάρκειας δέκα ετών και η δεύτερη πέντε, που θα μπορούσε να συντηρηθεί σε τέσσερα. Η συμφωνία προέβλεπε ότι θέμα υποβολής αίτησης ένταξης της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση θα ετίθετο μόνο μετά την ολοκλήρωση της μεταβατικής περιόδου των δεκαπέντε ετών. Προσπαθούσαν να δημιουργήσουν την εντύπωση ότι με το να μην υποβάλει αμέσως αίτηση η Κύπρος, θα έχανε την ευκαιρία. Σε σχέση με την εκστρατεία αυτή ακούγονταν και διάφορα άλλα επιχειρήματα, όπως τα εξής:

1. Επρεπε να υποβληθεί η αίτηση το 1988, γιατί αλλιώς υπήρχε κίνδυνος να χάσουμε το τρένο και η ΕΟΚ να σταματήσει να δέχεται νέες αιτήσεις.

Το επιχείρημα αυτό σίγουρα δεν ανταποκρινόταν στην πραγματικότητα, γιατί η Συνθήκη της Ρώμης διασφαλίζει απόλυτα το δικαίωμα των ευρω-

παϊκών χωρών να υποβάλουν αίτηση ένταξης, όπως εξάλλου αποδείχθηκε και από τη ζωή εκ των υστέρων. Επίσης, δεν υπήρξε ποτέ καμία ένδειξη ότι η ΕΟΚ μελετούσε μια τέτοια πιθανότητα. Αντίθετα, η ΕΟΚ αποθάρρυνε υποβολή αιτήσεων το 1988 και το 1989.

2. Να υποβληθεί η αίτηση για να δείξουμε ότι η Κύπρος ανήκει στην Ευρώπη και ενδιαιφέρεται να είναι μέλος της Ευρώπης.

Αυτό ήταν ένα επιχείρημα χωρίς αντικείμενο. Η Κύπρος ήταν ήδη μέλος του Συμβουλίου της Ευρώπης, είχε επίσης προσχωρήσει στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και υπογράψει Συμφωνία Τελωνειακής Ένωσης με την ΕΟΚ. Εξάλλου, επανειλημμένα είχε τονιστεί ότι η Κύπρος προσέβλεπε στην προοπτική να γίνει πλήρες μέλος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.

Σχετικά αναφέρεται ότι ήδη κατά τη συνάντηση εργασίας με τον Κοινοτικό Επίτροπο, κ. Κλοντ Σείσον, το Νοέμβριο του 1988, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, μεταξύ άλλων, τόνισε τα ακόλουθα:

1) Η Κύπρος είναι υπερήφανη για τον ευρωπαϊκό της χαρακτήρα και για το «ευρωπαϊκό πνεύμα» που τη χαρακτηρίζει. Αισθανόμεθα μέρος της ευρωπαϊκής οικογένειας και γ' αυτό και υπογράψαμε τη Συμφωνία Σύνδεσης της Κύπρου με την ΕΟΚ και πιστεύουμε ότι το μέλλον της νήσου μας είναι στενά συνυφασμένο μ' αυτό της Ευρώπης.

2) Μέσα στα πλαίσια της διεύρυνσης της Κοινότητας πιστεύουμε ότι θα πρέπει να συμμετάσχει και η Κύπρος. Συγκεντρώνουμε δε τις προσπάθειές μας προς αυτή την κατεύθυνση, που μας οδηγεί σταθερά προς την Ευρώπη.

3) Στο παρόν στάδιο, από τη δική μας πλευρά, θα επιδιώξουμε να αξιοποιήσουμε κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο το χρόνο και τα πλεονεκτήματα που προσφέρει η Τελωνειακή Ένωση, μέχρις ότου αποφασίσουμε για το ενδεχόμενο υποβολής αίτησης για πλήρη ένταξη στην Κοινότητα. Μέσα σ' αυτά τα πλαίσια εντάσσεται και η απόφασή μας για εναρμόνιση της κυπριακής νομοθεσίας με αυτή της Κοινότητας.

4) Η Κύπρος θα υποβάλει αίτηση πλήρους ένταξης της στην ΕΟΚ όταν και η ίδια η Κοινότητα θα είναι έτοιμη να διευρυνθεί και, εν πάσῃ παραπτώσει, όχι πριν υποβάλει μια τέτοια αίτηση άλλη ενδιαιφερόμενη ή ενδιαιφερόμενης ευρωπαϊκές χώρες, όπως η Αυστρία, η Νορβηγία ή η Μάλτα.

Αργότερα, σε συνάντηση με τον Πρόεδρο της ΕΟΚ κ. Ζαχ Ντελόρ, επιβεβαιώθηκε επίσημα ότι προσβλέπουμε στο να γίνει η Κύπρος μέλος της Ευρώπης. Είναι λοιπόν ξεκάθαρο ότι η αίτηση δεν θα έδινε κανένα νέο μήνυμα. Το μήνυμα το είχαμε ήδη δώσει.

3. Ένα άλλο επιχείρημα το οποίο φαινόταν να είχε κάποια αληθοφάνεια, αλλά εκ των υστέρων επίσης αποδείχθηκε ότι δεν είχε καμία βάση, ήταν ότι η υποβολή της αίτησης θα δημιουργούσε προηγούμενο και θα ανάγκαζε την ΕΟΚ να ασχοληθεί με την κυπριακή αίτηση πριν από άλλες χώρες.

Τελικά, όπως είναι γνωστό, το 1988 καμία χώρα δεν είχε υποβάλει αίτηση, αλλά τον Ιούλιο του 1989 η Αυστρία υπέβαλε τη δική της αίτηση και ακολούθησε η Κύπρος τον Ιούλιο του 1990. Στη συνέχεια, δύο βδομάδες αργότερα, υπέβαλε αίτηση η Μάλτα, ένα χρόνο σχεδόν μετά η Σουηδία, δεκαοκτώ μήνες μετά η Φιλανδία και σχεδόν δύο χρόνια μετά η Νορβηγία. Εντούτοις, και παρά την προτεραιότητα της κυπριακής αίτησης σε σχέση με αυτή των Σκανδιναβικών χωρών, η ΕΟΚ αποφάσισε να αρχίσει το 1994 διαπραγματεύσεις με την Αυστρία και τις Σκανδιναβικές χώρες, αφήνοντας την Κύπρο και τη Μάλτα για αργότερα.

Στην απόφασή μας να μην υποβάλουμε άμεσα αίτηση, κατά τη διάρκεια της ελληνικής προεδρίας, λάβαμε πολύ σοβαρά υπόψη τις θέσεις που είχε εκφράσει με δική του πρωτοβουλία ο τότε υπουργός Εξωτερικών της Γερμανίας Χανς Ντίτοριχ Γκένσερ, το καλοκαίρι του 1988.

Κατ' αρχήν, η Ευρώπη δεν ενδιαφέρεται για καμία αίτηση ένταξης αυτή τη στιγμή, διότι πριν από την ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς δεν πρόκειται να μελετήσει οποιαδήποτε τέτοια εισήγηση. Το νωρίτερο που θα μελετηθούν εισηγήσεις για διεύρυνση θα είναι μετά το 1992. Όσον αφορά την Κύπρο υπάρχει όμως ακόμα ένας λόγος για τον οποίο δεν θα πρέπει να υποβάλετε αίτηση τώρα. Ο λόγος είναι ότι εκκρεμεί ενώπιον της Επιτροπής η αίτηση της Τουρκίας και δεν αποκρύπτω πως, από ότι φαίνεται, η διάθεση των μελών είναι να απαντήσουν αρνητικά, ευγενικά μεν αλλά αρνητικά. Αν υποθέσουμε ότι υποβάλεται αίτηση εκ μέρους της Κύπρου αυτή τη στιγμή, τότε αντιλαμβάνεστε ότι αυτό θα δυσκολέψει ακόμα περισσότερο τη θέση των χωρών-μελών, διότι αποτελεί ιδιαίτερη προσβολή για την Τουρκία να πουν όχι στην Τουρκία και ναι στην Κύπρο. Αυτός λοιπόν είναι ένας πολύ ουσιαστικός λόγος για τον οποίο σε καμία περίπτωση δεν θα σας συμβουλεύμει να υποβάλετε αίτηση πριν από την ολοκλήρωση της εξέτασης της τουρκικής αίτησης.

Το όλο θέμα της ημερομηνίας υποβολής αίτησης της Κύπρου και τα σχετικά επιχειρήματα του κ. Πάγκαλου και άλλων αποτέλεσαν αντικείμενο σύζητησεων σε συναντήσεις με τον πρωθυπουργό Ανδρέα Παπανδρέου και τον υπουργό Εξωτερικών Κάρολο Παπούλια το φθινόπωρο και το χειμώνα του 1988. Συμφώνησαν ότι δεν συνέτρεχε κανένας απολύτως λόγος για υ-

ποβολή αίτησης της Κύπρου κατά τη διάρκεια της Ελληνικής Προεδρίας και ότι αντιθέτως μπορούσε να προκαλέσει κακό παρά καλό.

Ήταν έκδηλο ότι η όλη προσπάθεια ήταν πρωτοβουλία του τότε υφυπουργού κ. Πάγκαλου, για να δημιουργήσει εντυπώσεις και να μπορεί να προβάλει το γεγονός ότι κατά τη διάρκεια της Ελληνικής Προεδρίας υπεβλήθη η αίτηση της Κύπρου. Η αντιπολίτευση στην Κύπρο, και ιδίως το ΔΗΚΟ, ελλείψει άλλων επιχειρημάτων, προσπάθησε να δημιουργήσει θέμα γύρω από το ζήτημα ημερομηνίας υποβολής της αίτησης. Με την άποψη αυτή συντάχθηκαν και αρκετά άλλα πρόσωπα στην Ελλάδα και την Κύπρο. Οι απόψεις του κ. Πάγκαλου, καθώς και το γεγονός ότι το ΑΚΕΛ διαφωνούσε τότε με την ιδέα ένταξης στην ΕΟΚ, έδιναν κάποιαν αληθοφάνεια σε αυτή την επιχειρηματολογία.

Θα ήταν σωστό να αναφέρουμε σε αυτό το στάδιο ότι κυρίως στο δεύτερο ήμισυ του 1989 και σε πολύ μεγαλύτερο βαθμό κατά τη διάρκεια των πρώτων μηνών του 1990, η αντιπολίτευση, με επικεφαλής το ΔΗΚΟ, έκανε μια τεράστια προσπάθεια να προωθήσει την ιδέα άμεσης υποβολής αίτησης χωρίς προετοιμασία και να προβάλει το επιχείρημα ότι δήθεν η μη υποβολή οφειλόταν σε πιέσεις του ΑΚΕΛ, πράγμα που δεν είχε καμία σχέση με την πραγματικότητα. Η αλήθευτη είναι ότι το ΑΚΕΛ, παρά την επίσημη τοποθέτησή του, ποτέ και με κανέναν τρόπο δεν επεδίωξε να επηρεάσει την πολιτική της κυβέρνησης σε αυτό το θέμα. Είναι φανερό ότι, λόγω έλλειψης άλλων αντιπολιτευτικών όπλων, η ιδέα του θιρύβου γύρω από την υποβολή αίτησης ένταξης κρίθηκε καλή και αναπτύχθηκε στο μέγιστο δυνατό βαθμό. Το δυστύχημα στην περίπτωση αυτή ήταν ότι κατά τη διάρκεια της άνοιξης του 1990 και ο Δημοκρατικός Συναγερμός συντάχθηκε με αυτή την τακτική, παρόλο που ο Πρόεδρος του κ. Γλαύκος Κληρίδης γνώριζε πολύ καλά ότι η αίτηση προετοιμαζόταν και γίνονταν επαφές και διεργασίες προς αυτή την κατεύθυνση.

Εκ των υστέρων αποδείχθηκε πέραν πάσης αμφιβολίας η ορθότητα της πολιτικής που ακολουθήθηκε, πράγμα που, δυστυχώς, δεν ήταν εμφανές για τον καθένα τότε και ήταν αιτία της σύγχυσης που δημιουργήθηκε. Παρ' όλες τις μετέπειτα εξελίξεις και την ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση, αρκετοί συνεχίζουν να έχουν τη λανθασμένη εντύπωση ότι υπήρξε εσκεμμένα καθυστέρηση στην υποβολή της αίτησης,